

(nog steeds gedeeltelijk bruikbaar !)

FRANKRIJKKUNDE EERSTEJAARS 2001-2002

In het Nederlandse taalgebied is er allereerst, voor het Frans, Dr. M.L.M. Meijer die in zijn "**Civilisation in het voortgezet onderwijs**" (via mij uitleenbaar) de functie van civilisation als volgt verwoordt:

-kennismaking met de samenleving en cultuur van de *doeltaal* dient te leiden tot inzicht in de structuren van de eigen samenleving en cultuur, en maakt als zondanig deel uit van de algemene, politiek-maatschappelijke vorming;

-kennismaking met de samenleving en cultuur van de doeltaal dient te leiden tot inzicht in de structuren van de samenleving van de *doeltaal* in het algemeen;

-kennismaking met de samenleving en de cultuur van de *doeltaal* dient er in het bijzonder toe te leiden dat de lerende in staat wordt gesteld om te kunnen gaan met informatie uit het land van de doeltaal waarmee hij/ zij bewust of onbewust (cf. de rol van de media), met name in het kader van de Europese eenwording, in steeds sterkere mate wordt geconfronteerd.
(De formuleringen zijn herschreven.)

Het is duidelijk dat veel van wat in de bovenstaande drie formuleringen staat, raakpunten heeft met onze situatie, ook al zijn onze studenten geen middelbare scholieren meer. Ik kan deze uitgangspunten voor het opstellen van doelstellingen voor het onderwijs ook wel onderschrijven, zij het dat met betrekking tot de eerste formulering onze leerlingen van 12-18 jaar onmogelijk verwezen kunnen worden naar een boek als dat van een H.A.H. Toornvliet, ***De Staatsinrichting***, of een soortgelijk boek, om, waar het instituten betreft, een juist beeld te hebben van de Nederlandse situatie.

Bovendien lijkt het mij onjuist, waar er vertegenwoordigers van zoveel verschillende nationaliteiten in het eerste jaar Frans verzameld zijn, het vak civilisation ook aan hen die ouder zijn dan 18 jaar, op een contrastieve wijze te geven. Met contrastief wordt hier bedoeld dat voortdurend wordt gewezen op juist de verschillen die bestaan tussen kwantitatieve en kwalitatieve <statistische> gegevens die men haalt uit bronnen zoals verstrekt door het CBS in Nederland en het INSEE in Frankrijk.

Los van deze gegevenheid, kan men zich de vraag stellen of civilisation-inhouden beperkt moeten blijven tot Frankrijk of zich moeten uitstrekken tot Franstalig Europa, ja zelfs tot alle Francofone gebieden. In de praktijk behandelen veel handboeken, naast "*la France métropolitaine*", alleen de DOM-TOM (= Départements en Territoires d'Outre-Mer). Merkwaardig is dat het huidige handboek van het eerste jaar voltijd Frans geen overzicht biedt van de Franse regio's, een lacune die overigens wel is opgevuld met een begeleidende kleine syllabus.

Civilisation is alles wat in verband staat met een land, volk of samenleving: geschiedenis, politiek, economie, sociale structuren en verhoudingen, gewoonten en gebruiken, kunst, geografie etc. Als bij onze uren Frankrijkkunde al deze zaken aan de orde moeten komen, ontstaat bij de leerder snel het gevoel dat hij/ zij binnen dit geheel de zogenaamde grote lijn mist. Voor een deel is het ontbreken hiervan overigens inherent aan het vak civilisation (: daalt men af tot in bijzonderheden, dan liggen daaronder weer andere, nog 'kleinere' details). Vanzelfsprekend kan een programma ook niet genoeg toegesneden zijn op de behoeften van het lerende publiek.

De auteurs van een zeer bekend boek, ***Civilisation française quotidienne*** (dat vroeger in het eerste jaar deeltijd gebruikt werd), de heren Michel Paoletti en Ross Steele, onderkennen dit laatste ook en gaven voor hun handboek, dat op een thematische wijze was opgebouwd, subthematische suggesties. Daar een volledig gebruik van hun boek 2 à 3 uur per week zou hebben gevergd plus de nodige tijd aan studie, thuis, is door de docenten destijds inderdaad een subthematische weg gevolgd met daarnaast verstrekking van precieze kennis via een aantal hulpbladen. Daarnaast was het toen al gebruikelijk dat niet alle behandelde stof werd geëxamineerd.

Het gaat immers niet alleen om <feiten>kennis. Wij zijn beter dan niet-volwassenen in staat aan bepaalde kort behandelde onderwerpen een nieuwe 'richting' te geven, al is het slechts door te zeggen, zonder ironie: "dit is interessant, hierover wil ik meer weten". De studenten zouden dan bij bibliotheken en bij de mediatheek verder kunnen zoeken of bij mij kunnen informeren of ik beschik over een boek over het betreffende gebied. Ik leen zo'n boek graag uit. Daartoe beschik ik over een lijst met titels aangaande Frankrijkkunde en over de al genoemde series hulpbladen. Zo kunt U aan het civilisation-uur een 'individuele draai' geven. (Maar sommigen onder U hebben hiervoor te weinig tijd; alle andere vakken vergen immers ook studietijd !)

Er zijn andere civilisation-onderscheidingen dan die van de “realia” waaronder ons huidige programma voor een groot deel valt. Er zijn bij voorbeeld studies over allerlei aspecten van houdingen en gedrag (*manifestations de la civilisation* ofwel *manifestations culturelles*), aspecten welke men zowel impliciet kan ontmoeten zoals in de “authentieke teksten” die men in handboeken opneemt (cf. de tekst over de gezinnen Les Quesnoy en Les Groseille in ons dossier 2, of teksten in ***Vous avez dit France ?*** (auteur: Alain Kimmel, uitgever: Hachette/CIEP), als expliciet (cf. mijn hulpbladen bij dossier 6, “gestes et mimiques”).

Vele civilisation-kenners vinden ook dat Frankrijkkunde de communicatieve vaardigheden van degene die een vreemde taal leert, moet bevorderen, en, in het verlengde hiervan, hem/ haar zou kunnen leren bepaalde regels te respecteren die gelden in het land van de *doeltaal* en zich te houden aan bepaalde gebruiken die men er aantreft. Op een hoger plan maar in deze zelfde ‘contexte’, is er, dank zij het werk van Sophie Moirand en anderen, tegenwoordig meer aandacht voor het ‘interculturele’ (bij voorbeeld: verschillen in optreden tussen Fransen en Nederlanders bij zakelijke contacten) en voor “mentaliteiten” (cf. het aardige boek van de schrijfster van ons handboek, Nelly Mauchamp, getiteld ***Les Français, mentalités et comportements*** (Clé international).

Verder zijn er auteurs zoals André Reboulet die de <Franse> samenleving proberen te herleiden tot een structuur, een geordend geheel, “un système”. Maar een bekend werk met een dergelijke opzet, ***Guide France***, inmiddels al jaren lang ***Nouveau Guide France***, (auteurs: Guy Michaud, en, later, Alain Kimmel; uitgever: Hachette) is na een bewonderenswaardig systematisch begin vooral encyclopedisch van aard en dus meer een naslagwerk. Vrij algemeen wordt ook beweerd dat, bij het selecteren van civilisation-inhouden voor cursussen, allereerst gebieden of categorieën dienen te worden bepaald die exemplarische waarde hebben, dat wil zeggen dat zij “toegang verschaffen tót en dat de studie van deze sectoren generaliseerbaar is náár andere deelgebieden en subcategorieën” (Meijer). Dit aspect komt bij de aard van ons programma in het gedrang. Vroeger, toen het vak per week twee maal vijftig minuten achtereen werd gegeven (met een daaropvolgende pauze), was het gemakkelijk een discussie in te stellen naar aanleiding van een maatschappelijk gegeven (bij voorbeeld: “les syndicats en France”; “un village français”). Over zo’n gegeven was dan eerst wel informatie verstrekt in de vorm van een dossier. In die jaren vulde een dergelijk college overigens ook wel enigszins de leemte op van een spreekvaardigheidsuur (dat < dus > nog niet bestond...). Maar, minder dan de middelbare scholier, heeft de student behoefte aan training om een minimum-niveau van praktische civilisation te bereiken, om zich te kunnen redden in dagelijkse omgangssituaties (hoe spreek ik iemand aan; hoe weiger ik vriendelijk maar beslist etc.). Hoewel..., ook ik weet dat je op dit terrein altijd bij leert als je weer in Frankrijk bent. Niet in Frankrijk leven, betekent per definitie achterstand hebben, niet alleen op de terreinen van realia, maar ook bij de kleinere en subtielere gebruiken. Deze “civilisation vécue” blijft daarmee een gebied dat moeilijk tentamineerbaar is maar dat steeds Uw aandacht verdient.

Een zeer goed, maar voor onze leerdoelen wat minder geschikt, boek is ***La France aux cent visages*** (auteur: Annie Monnerie; uitgever Hatier/ Didier), dat te veel geschiedkundige zaken bevat (die, zoals hierboven al vermeld, niet vallen binnen het eerstejaarsdeel van het ‘stapelmodel’ van onze cursus), te veel losstaande, maar interessante, feiten geeft en een verhoudingsgewijs te moeilijk Frans presenteert, in een te kleine druk. Ons handboek is een echt leerboek, met thema’s en in zijn onderdelen niet al te lastig samen te vatten. Het Frans is standaard-Frans (alleen zijn sommige hoofdjes van paragrafen zijn wel eens cryptisch). Dit alles neemt niet weg dat wij ons in de lessen, en buiten de colleges om, niet alleen behoeven te richten op hetgeen het boek brengt.

Ik stel mij voor vele andere boeken mee te brengen en deze te laten circuleren. Nu alvast, en tot besluit, wat titels van aanbevolen boeken. (Zelf houd ik mij altijd ... aanbevolen voor teksten die te rangschikken vallen onder de rubrieken van de elf dossiers van ons handboek en/of voor titels van mij onbekende nieuwe boeken) .

1. **Francoscopie (auteur: Gérard Mermet, uitgever: Larousse)** (wordt regelmatig herzien)
2. **La France, tomes 1 + 2** (standaardwerk van Philippe Pinchemel) (Ed. Armand Colin)
3. **L’Etat de la France et de ses habitants** (jaarlijks)
(sous la direction Jean-Yves Potel (Editions de la Découverte)
4. **La France en chiffres <année ...>** (Ed. Hachette/ Science et Vie Economie-Magazine)
5. **Dictionnaire thématique, Histoire/ Géographie (D. Brand/ M. Durousset)** (Ed. Sirey)
6. **L’identité de la France, 2 tomes (Fernand Braudel)** (Ed. Arthaud-Flammarion)
7. **Atlas van Frankrijk (auteurs: John Ardagh/ Colin Jones, uitgave Agon ISBN 90-5157-129-1)**
8. **Les institutions de la France (collection: Repères pratiques)** (Ed. Nathan)
9. **Retour Amsterdam-Brussel (Nederland en Vlaanderen in thema’s)** (Ed. Wolters-Noordhoff)

10. Quid (jaarlijks; “une mine de renseignements”; een oude uitgave 1991 in docentenkamer; ik bezit zelf wel de versie 2001)

A. Que sais-je ?-reeks <en andere reeksen “qui font le point d’un sujet”>

B. Businessclass Frankrijk (Vincent Mark, drs. Marie-Joëlle Browaeys) <en ander zaken-Frans>

C. catalogues de VPC (= vente par correspondance) (par exemple: La Redoute; Les Trois Suisses) <en andere brochures>